

“Unibank” Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyətində Risklərin idarə edilməsi

SIYASƏTİ

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Risklərin idarə edilməsi Siyasəti (bundan sonra “Siyasət” adlandırılacaq) “Unibank” Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (bundan sonra “Bank” adlandırılacaq) fəaliyyətinin bütün növlərində, biznes proseslərində və informasiya sistemlərində səlahiyyətlərin paylanması təşkilini və prinsiplərini müəyyən edir;
- 1.2. Bankın fəaliyyət növləri, biznes prosesləri və informasiya sistemləri üzrə risklərin idarə edilməsi prosesi Bankdaxili qayda və prosedurlarla tənzimlənir;
- 1.3. Bank fəaliyyətinin əsasında risklərin idarə edilməsi durur. Bank fəaliyyətinin təyinatına görə Bank daim özünün və müştərilər tərəfindən Banka etibar edilmiş vəsaitlərin mümkün olan itkisinin əvəzinin ödənilməsinin başlıca mənbəyi olan kapitalını daim riskə məruz qoyur;
- 1.4. Bankda risklərin idarə edilməsi üzrə iş, yalnız risklərin idarə edilməsində ixtisaslaşmış bölmələrin məsuliyyəti deyildir, eyni zamanda Bankın işgüzar mühit risklərinin qiymətləndirilməsi və müvafiq qaydalara və limitlərə riayət edilməsinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyan bütün bölmələrin məsuliyyətidir.

2. Əsas anlayışlar

- 2.1. Kredit riski – borcalanın Bank qarşısında öhdəliyinin vaxtında və ya tam icra olunmaması;
- 2.2. Bazar riski – bazarda faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri, qiymətli kağızlar və əmtəələrin dəyərində baş verən dəyişikliklərlə əlaqədar yaranan risk. Bazar riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:
 - Faiz dərəcəsi riski – faiz dərəcələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk
 - Valyuta riski – xarici valyuta məzənnələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk
 - Kapital riski Bankın aldığı qiymətli kağızların dəyərinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk
 - Əmtəə riski – bazarda əmtəələrin qiymətinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk
 - Likvidlik riski – bu risk planlaşdırılmış və gözlənilməyən öhdəliklərin vaxtında və effektiv yerinə yetirilə bilməməsi nəticəsində yaranır
- 2.3. Əməliyyat riski – bu risk Bank əməkdaşları tərəfindən yol verilmiş nöqsan və səhvlər, informasiya sistemi və texnologiyalarda baş vermiş problem və çatışmazlıqlar, habelə bankdankənar hadisələrlə əlaqədar yaranır. Əməliyyat riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:
 - İnsan resursu riski – Bankın əməkdaşları tərəfindən bilərəkdən və ya bilmədən Bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı mövcud hüquqi aktların pozulması, səhv və nöqsanlara yol verilməsi nəticəsində yaranan risk
 - İT riski – Bankın informasiya sistemi və ya texnologiyalarında baş verən problemlərlə əlaqədar yaranan risk
 - Hüquqi risk – hüquqi aktların tələblərinin pozulması, tam, vaxtında və ya düzgün tətbiq edilməməsi, Bankın daxili qaydalarının qəbul edilməməsi, habelə daxili qaydalarda ziddiyyət və boşluqlar nəticəsində yaranan risk
 - Kənar risk – üçüncü tərəf və ya təbiətin vurduğu ziyan nəticəsində yaranan risk
 - Strateji risk – bu risk strateji hədəflərin düzgün seçilməməsi nəticəsində yaranır
 - Nüfuz riski – bu risk Banka qarşı etimadın azalması və mənfəət ictimai rəy nəticəsində yaranır

3. Təşkilati struktur

- 3.1. Risklərin idarə edilməsinin səmərəliliyi, Bankın bütün struktur bölmələrinin fəaliyyətinin hesabatlılığını və şəffaflığını, prudensial tələblərin və səhmdarların, sərmayədarların və Bankda qanuni maraqları olan digər şəxslərin maraqlarının gözlənilməsini təmin etmək məqsədi güdən korporativ idarə prinsiplərinə ciddi riayət olunması ilə təmin edilir;
- 3.2. Risklərin idarə edilməsi prosesində Bankın Müşahidə Şurası, Risklərin idarə edilməsi komitəsi (bundan sonra "RİK" adlandırılacaq), İdarə Heyəti, Baş risk inzibatçısı, Risklərin idarə edilməsi Departamenti (bundan sonra "RİED" adlandırılacaq), Bankın biznes bölmələri və Daxili Audit Departamenti iştirak edir.

4. Risklərin idarə edilməsi prosesində verilən tələblər

- 4.1. Müşahidə Şurası:
 - Bankın risk profilinə adekvat olan risklərin idarə edilməsi sisteminin yaradılmasını təmin edir
 - Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyayı, siyasəti, daxili qaydaları və təşkilati strukturu təsdiq edir
 - Risklərin idarə edilməsi üzrə İdarənin işinə nəzarət edir və risklərin idarə edilməsi üzrə bölmələrdən bilavasitə hesabatlar alır
 - İdarə Heyəti və Risklərin idarə edilməsi Komitəsi tərəfindən göndərilmiş Bankın risklərinin idarə edilməsi məsələləri üzrə qərarlar qəbul edir
 - Risk limitlərini təsdiq edir
 - İldə bir dəfədən az olmayaraq, risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyini qiymətləndirir
 - Fövqəladə vəziyyətlər baş verdikdə Fəaliyyət planını təsdiq edir
- 4.2. Risklərin idarə edilməsi prosesində RİK-ə verilən tələblər
 - Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyayı, siyasəti, daxili qaydaları, habelə onlardakı dəyişiklikləri nəzərdən keçirir və baxılmaq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir
 - Risklərin limitlərini nəzərdən keçirir və baxılmaq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir
 - Risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi üçün müvafiq metod və alətlərin seçilməsi və onların keçirilməsi tezliyini müəyyənləşdirir
 - Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəliliyi və Bankın məruz qaldığı risklərin vəziyyəti haqqında hesabat hazırlayır və Müşahidə Şurasına təqdim edir
 - Risklərin idarə edilməsi strategiyasının Bankın üzərinə götürdüyü risklərə müvafiqliyinin monitorinqini keçirir
 - Müşahidə Şurası üçün Risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər hazırlayır
 - RİED-in işini qiymətləndirir və qiymətləndirmənin nəticələri haqqında Müşahidə Şurası və İdarə Heyətini məlumatlandırır
 - Risklərin idarə edilməsi üzrə funksiya yerinə yetirən bölmələrin və Bankın digər daxili komitələrinin təşkilati strukturu haqqında Müşahidə Şurasına təkliflər hazırlayır
 - İdarə Heyəti ilə birlikdə fövqəladə hallar üzrə planı nəzərdən keçirir və Müşahidə Şurasına təqdim edir
 - Ən azı ayda bir dəfə iclaslar keçirir və onların nəticələri barədə Müşahidə Şurasını məlumatlandırır
- 4.3. İdarə Heyəti
 - Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiya və siyasətin həyata keçirilməsini təmin edir
 - Risklərin idarə edilməsi prosesini təşkil edir
 - Bankın məruz qaldığı riskləri təhlil edir və aşkar edilmiş zəif yerlərin aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlər görür
 - Yeni bank məhsullarının tətbiq edilməsi haqqında qərarlar qəbul edir
 - Müşahidə Şurasına və RİK-ə risklər və onların idarə edilməsi haqqında hesabatlar təqdim edir

- RİED-in fəaliyyətinin Bankın risklərinə uyğun olmasını təmin etmək üçün müvafiq şərait yaradır
- RİK ilə birlikdə, fəvqəladə hallar üzrə planı nəzərdən keçirir və Müşahidə Şurasına təqdim edir
- RİED-in Bankın digər strukturları ilə əməkdaşlığını təmin edir, habelə onların fəaliyyətinə müdaxilələrin qarşısını almaq üçün tədbirlər görür

4.4. Baş Risk İnzibatçısı

- İdarə Heyətinin və Baş Maliyyə İnzibatçısının rəylərini nəzərə almaqla, Risklərin idarə edilməsi strategiyasını və siyasətini hazırlayır və RİK-ə təqdim edir
- İdarə Heyətinin və struktur bölmələrin risklərin idarə edilməsi sahəsində fəaliyyətini koordinasiya edir
- Bankın fəaliyyətinə aid olan risklərin növlərini və ölçüsünü göstərən düzgün, şəffaf və dövrü hesabatların vaxtında hazırlanmasını təmin edir
- RİK və Müşahidə Şurası üçün risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması
- Bankın üzərinə götürdüyü risklərin, risklərin idarə edilməsi strategiyasının və risklərin idarə edilməsinin özünün prudensial tələblərə müvafiq olmasını təmin edir
- Risklərin idarə edilməsi funksiyasını yerinə yetirən bölmələrin əməkdaşlarının bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər görür
- Müşahidə Şurasının risklərin idarə edilməsi strategiyasının nəzərdən keçirilməsinə və risklərin idarə edilməsi ilə bağlı digər məsələlərə həsr edilmiş iclaslarında iştirak edir

4.5. RİED

- Risklərin idarə edilməsi üzrə işin koordinasiyasını təmin edir
- Bankın risklərin idarə edilməsi üzrə daxili qaydalarını və onlara edilən dəyişiklikləri hazırlayır
- Risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyanın və siyasətin monitorinqini aparır və yayınmalar haqqında Müşahidə Şurasına və RİK-ə məruzə edir
- Birgə fəaliyyət növləri üzrə Bankla bağlı olan strukturların risk limitlərinin hesablanması və onlardakı dəyişikliklər haqqında RİK və Müşahidə Şurası üçün təkliflər hazırlayır
- Risklərin xəritəsini hazırlayır və onların icrasının monitorinqini həyata keçirir
- Risk limitlərinə riayət edilməsinin monitorinqini aparır və pozuntular haqqında dərhal Baş Risk İnzibatçısına xəbər verir
- Əlaqədar strukturlarla birlikdə risklərin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi, habelə onların tətbiq edilməsi modellərinin seçilməsi üzrə iş aparır
- Müşahidə Şurasına, RİK-ə və İdarə Heyətinə risklərin qiymətləndirilməsi, onların təhlili və nəticələri üzrə hesabat təqdim edir
- Bütün proseslər, yeni xidmətlər və Bank fəaliyyətinin məhsulları ilə bağlı risklərin aşkar edilməsi və idarə edilməsi üzrə rəy verir
- Əlaqədar strukturlarla birlikdə stress-test keçirir və aşkar edilmiş risklərin azaldılması məqsədilə Tədbirlər planı hazırlayır
- Risklərin idarə edilməsi məqsədilə Bankın digər struktur bölmələrindən alınmış informasiyanı təhlil edir
- RİK üçün risklərin idarə edilməsi proseslərinə səmərəli və adekvat nəzarət prosedurları üzrə təkliflər hazırlayır
- Bankın əlaqədar struktur bölmələri ilə birlikdə fəvqəladə hallar planını hazırlayır və RİK-ə və İdarə Heyətinə təqdim edir
- Bankın əlaqədar struktur bölmələrinə risklərin idarə edilməsi sahəsində metodik yardım göstərir

4.6. Bankın biznes bölmələri

- Gündəlik fəaliyyətdə öz səlahiyyətləri daxilində riskləri idarə edir
- Onlara aid olan risk limitlərinə riayət olunmasını təmin edirlər

4.7. Daxili audit Departamenti

- Risklərin idarə edilməsi sisteminin adekvatlığını və səmərəliliyini yoxlayır
- Yoxlamanın nəticələrinə görə Müşahidə Şurasına və Audit Komitəsinə hesabat, təklif və tövsiyələr təqdim edir
- Risklərin idarə edilməsi üzrə bölmələrlə informasiya mübadiləsini təmin edir

5. Siyasətin tətbiq sahələri

5.1. Bu Siyasətin müddəaları, Bankın rəhbərliyi və risklərin idarə edilməsi ilə əlaqədar bölmələr tərəfindən, aşağıdakılara münasibətdə nəzarəti və idarə edilməni müəyyən edirlər:

- Kredit riski
- Bazar riski
 - Faiz dərəcəsi riski
 - Valyuta riski
 - Kapital riski
 - Əmtəə riski
- Strateji risk;
- Likvidlik riski;
- Əməliyyat riski;
 - insan resursu riski
 - İT riski
 - Hüquqi risk
 - kənar risk (3-cü şəxs)
- Strateji risk;
- Nüfuz riski

6. Qüvvəyə minmə

6.1. Bu Siyasət Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildikdən sonra qüvvəyə minir və bir il ərzində qüvvədə olur. Siyasətə ən azı ildə bir dəfə yenidən baxılır və tələb olunduqda müvafiq dəyişikliklər edilir.

7. Siyasətin məqsədi

7.1. Siyasətin ən mühüm məqsədləri aşağıdakılardır:

- Risklər üzrə eyniləşdirilmənin, təhlilin, monitorinqin və hesabatlılığın yerinə yetirilmə tezliyinin və səmərəliliyinin yüksəldilməsi
- Meyllərin və göstəricilərin müəyyən edilməsi, istisnaların isə lazımı qaydada bildirilməsi üçün, təhlilin risklərin elementar tərkib hissələrinə qədər yerinə yetirilməsi
- Risklərin hər bir növü üçün, risklərə qarşı dözümlülüyün və risk iştahasının müəyyən edilməsi və sənədləşdirilməsi, habelə biznes prosesin, müəyyən edilmiş limitlərə riayət edilməsinə müvafiq tərzdə həyata keçirilməsi

7.2. Əgər işgüzar və əməliyyat şərtləri limitlərin pozulmasını meydana gətirərsə, onda bütün bu cür hallar izlənməli, onlar barədə xəbər verilməli və bəyənilməlidir. Bəyənilmiş işgüzar və strateji planlara münasibətdə, kapitala qarşı tələblərin müəyyən edilməsi zamanı, gözlənilən risklərin, Bankın Rəhbərliyinin gözlədiyi hədudlardan kənara çıxmasına gətirib çıxarmamasını təmin etmək vacibdir;

7.3. Bütün əhəmiyyətli risklər və onlarla bağlı olan mümkün olan zərərlər eyniləşdirilməli, ölçülməli və onlar haqqında rəhbərliyə məlumat verilməlidir. Onların səviyyəsi, bu risklərin idarə edilməsi üçün müəyyən edilmiş limitlərə uyğunlaşdırılmalıdır.

8. Hesabatlıq və sənədləşmə

- 8.1. Risklər üzrə hesabatlar risklərin mahiyyətindən və növündən, risk amillərinin volatilliyindən asılı olaraq, gündəlik, həftəlik, aylıq və ya rüblük əsasda hazırlanmalıdırlar. Risklərin hər bir kateqoriyası üzrə hesabat özünə, ən azı, aşağıdakıları daxil etməlidir:
- Bütün aktivlər, əqdlər və əməliyyatlar üzrə bütün riskləri və mövqeləri
 - Verilən risk kateqoriyası üçün bütün bölmələr tərəfindən istifadə edilən metodologiyanın və göstəricilərin birmənalılığının təmin edilməsi
 - Monitorinq, anlaşıma və qərarların qəbul edilməsi proseslərinin yüngülləşdirilməsi
- 8.2. Risklərin idarə edilməsi üzrə sənədlər, risklərin idarə edilməsi fəaliyyətində məqsədləri, strukturu, öhdəlikləri və məsuliyyəti sənədləşdirir və vurğulayırlar. Proseslərin, hesablamaların, modellərin və hesabatların formatları kimi səciyyəvi sənədlər, risklərə və onların idarə edilməsinə aid olan konsepsiyalar və proseslər üzrə sənədlərlə birlikdə sənədləşdirilirlər.